

Lærlingehistorie

En tidslinje om lærlinges historie

Faglig stolthed? Et godt studiemiljø? Mere indflydelse? Hvad er vigtigt for dig under din uddannelse?

Tidslinjen viser nogle af de kampe, som lærlinge før dig har kæmpet. Nogle kampe er vundet, mens andre stadig er i gang. For forandringer og rettigheder kommer ikke af sig selv. Dem skaber vi sammen – gennem samarbejde og sammenhold.

2025

En ny vej til faglært

Manglen på faglærte nu og i fremtiden er en stor bekymring. En del af løsningen ligger måske i at skabe et godt studiemiljø for unge. I 2025 vedtager politikerne en reform for ungdomsuddannelserne, hvor EPX skal være en ny vej til en erhvervsuddannelse. Her skal unge både kunne få praktisk og boglig undervisning i et studiemiljø, der minder om gymnasiernes. Efter EPX kan de fortsætte på en erhvervsuddannelse. Håbet er, at flere unge vælger at blive faglærte.

Billedtekst: Hvad betyder arbejdsmiljøet på skolen for dig som lærling? Og på lærepladsen? Hvorfor valgte du dit fag? **Fotograf: Philip Davali.**

2022

Lærlinge gør oprør

Nedslidt værktøj, forældede faciliteter og dårlig undervisning. Det er virkeligheden på flere erhvervsuddannelser landet over. Et nyt lærlingeoprør rejser sig. Det er ikke kun rettet mod forbedring af skolerne. Erhvervsuddannelserne skal også tales op og værdsættes mere af politikere og samfund. Året efter protesterne bliver der investeret 900 millioner kroner til forbedringer. Lærlingeoprøret er stadig aktivt og kæmper for bedre forhold for lærlinge og elever på tværs af fag.

Billedtekst: Lærlingeoprøret fra 2022 fortsætter tidligere tiders protester. Gennem tiden har lærlinge bl.a. kæmpet for flere praktikpladser, bedre løn, medbestemmelse og nej til mesterlære. **Fotograf: Noah Thilemann.**

1977

Et alternativ til mesterlæren

De unge har længe været utilfredse med mesterlæren, som er den eneste måde at starte på en faglært uddannelse. Mange lærlinge bliver udnyttet som billig arbejdskraft og risikerer at få en mangelfuld oplæring i faget. Det skal en ny uddannelsesvej lave om på. Fra 1977 kan de unge starte direkte i skole og tage en EFG, en erhvervsfaglig grunduddannelse. Den består af et basisår, hvor man afprøver forskellige fag og får anden undervisning. Herefter er der praktik hos mester eller på skolen, efterfulgt af flere skoleperioder. EFG bliver et alternativ til mesterlæren.

Billedtekst: En undersøgelse fra starten af 1970'erne viser, at 22 procent lærlinge laver ikke-faglige opgaver i arbejdstiden, f.eks. ordner mesters have eller gør rent.

1966

Store demonstrationer

Unge lærlinge demonstrerer over hele landet. De unge går på gaden både i København, Aarhus og Odense. Op til overenskomstforhandlingerne i foråret 1966 starter protesterne. De er arrangeret af lærlingeafdelinger i de lokale fagforeninger. Og de unge kræver højere løn og vil afskaffe mesterlæren. Lærlingenes demonstrationer bliver starten på en bølge af protester rettet mod uddannelser og samfund. I årene efter går lærlinge, elever og studerende sammen på gaden med krav om medbestemmelse og indflydelse på deres uddannelser.

Billedtekst: Ungdomsoprøret i 1960'erne er mest kendt for de universitetsstuderendes protester. Men det hele starter med lærlinges demonstrationer for bedre uddannelser i 1966. **Fotograf: Per Wilman.**

1956

Slut med aftenskole

Lærlinge er utilfredse med deres lange arbejdsdage, hvor de står i lære om dagen og går i skole om aftenen indtil kl. 20. Utilfredsheden har været der længe. Og den vokser til flere protester. I 1956 bliver loven endelig ændret. Men det tager 8 år, før det er endelig indført. Nu skal lærlinge undervises om dagen i skoleperioder. Det bliver grundlaget for de erhvervsuddannelser, vi kender i dag, hvor uddannelsen veksler mellem skole og læreplads.

Billedtekst: Arbejdsugen var 60-70 timer for lærlinge, der skulle i skole om aftenen.

Fotograf: J. Chr. Dørge.

1937

Kortere dage

Der er mangel på lærepladser i 1930'ernes krisetider. For at skabe flere lærepladser bliver læretiden forkortet fra 5 år til 4 år. Den nye lærlingelov fra 1937 gør også arbejdsdagen lidt kortere for lærlinge. Fremover må skoleundervisning om aftenen ikke vare længere end til kl. 20. Og skoletiden bliver obligatorisk.

Billedtekst: Bagerlærling er ude at levere kager som et bud. Er det faglig oplæring eller brug af billig arbejdskraft?

1921

Faglærte i skole

Læretiden starter altid med en læreplads hos en mester. Men fra 1921 bliver der indført undervisning på teknisk skole som en del af læretiden. Det gælder dog kun for de lærlinge, der bor i nærheden af en relevant skole. Og så ligger undervisningen om aftenen efter en lang arbejdsdag. Målet med skolerne er styrke lærlingenes faglighed og give dem teori. Men undervisningen er frivillig og ikke altid god.

Billedtekst: Allerede i 1800-tallet er der særlige skoler for lærlinge. Om søndagen kan de gå i skole og lære tegning, regning og skrivning. Foto fra 1930'erne.

1889

Lærlinge får lov

I 1889 får Danmark sin første lærlingelov. Den er et vigtigt skridt mod bedre arbejds- og uddannelsesforhold for lærlinge. Før loven kunne læretiden være lige så længe, som mester mente var nødvendigt. Den nye lov slår fast, at læretiden maks. må vare 5 år. Og arbejdstiden må ikke overstige 12 timer inkl. 2 timers pause til hvile og mad. Det gælder for lærlinge under 18 år.

Billedtekst: Dengang må mester gerne slå lærlinge, indtil de bliver 18 år. Det bliver set som en del af opdragelsen i læretiden, som mester er ansvarlig for. Foto ca. 1900.